

FITXA IDENTIFICATIVA**DADES DE L'ASSIGNATURA****Codi:** 46837**Nom:** Investigació, gestió i difusió de la patrimonialització etnològica i la cultura popular**Cicle:** Màster Universitari Oficial**Crèdits ECTS:** 10**Curs acadèmic:** 2025-26**TITULACIONS**

Titulació	Centre	Curs	Període
2270 - Máster Universitari en Gestió Cultural	Facultat de Ciències Socials	1	Segon quadrimestre

MATÈRIES

Titulació	Matèria	Caràcter
2270 - Máster Universitari en Gestió Cultural	Investigació, gestió i difusió de la patrimonialització etnològica i la cultura popular	OPTATIVA

COORDINACIÓ

VICENTE RABANAQUE MARIA TERESA

SANTAMARINA CAMPOS BEATRIZ

RESUM

Aquesta matèria té per objecte realitzar un apropament al món del Patrimoni Etnològic i la Cultura popular, tant en el seu vessant tradicional com contemporània des de l'òptica del procés de construcció i reproducció. S'entendrà la cultura popular com a procés dinàmic i espai de lluita social. Pel que fa al patrimoni cultural en general i etnològic en particular, es planteja, també, com a resultat de disputes socials al voltant de la seva construcció com a recurs material i simbòlic per a un col·lectiu. Al respecte s'ha de prendre en consideració l'actualitat i l'expansió del concepte de patrimoni, així com la redimensionalització i proliferació del ritual festiu, l'important desenvolupament de la xarxa associativa com a agent activador del patrimoni, la revitalització de tradicions i els processos folkloritzadors de la cultura. Tots aquests elements es prenen en consideració en un primer bloc de caràcter teòric. Posteriorment, s'aborden tres vessants fonamentals als processos de patrimonialització.

En primer lloc, es farà una aproximació a la legislació, catalogació i inventari del patrimoni etnològic. La legislació vigent en matèria de patrimoni és la principal eina de protecció, gestió i difusió del patrimoni. Com a conseqüència de la llei -sobretot, autonòmica, però també estatal- és possible crear inventaris que

no només serveixen per al coneixement i difusió dels béns, tant materials com immaterials, mobles o immobles, sinó per a la protecció, mitjançant diverses eines i través de diverses competències. L'existència d'inventaris està marcada per la llei –tant autonòmica com estatal– i permet la protecció jurídica dels béns, més enllà dels drets individuals i al servei dels drets col·lectius. La matèria ofereix, a més, una aproximació als sistemes de catalogació i la recerca en la realització d'inventaris etnològics.

Un segon vessant a considerar són els mecanismes específics de gestió i difusió des de la Institució museística pel que fa als materials i discursos de l'etnologia. Aquesta disciplina ha desenvolupat unes vies pròpies de gestió i difusió determinades per la naturalesa de les seves col·leccions i la importància de la seva interpretació i fixació com a forma de patrimonialització. S'incidirà especialment en la diferent naturalesa subjacent entre la gestió, difusió i exposició d'objectes "museístics", que en l'àmbit de les Belles Arts tendeixen a explicar-se per ells mateixos en funció del seu valor com a "peces úniques" i les col·leccions etnològiques, en què la presència objectual ve a supeditar-se a la interpretació i a la necessitat d'un discurs explicatiu i divulgador i en què l'objecte fins i tot pot arribar a ser prescindible. Tot plegat es veu des d'una doble òptica. Primer, s'enfocarà la Història de l'Etnologia associada al museu, la gestió de les seves col·leccions i la seva naturalesa, així com una aproximació al model de gestió desenvolupat al Museu Valencià d'Etnologia. En segon lloc, s'abordaran els mecanismes tècnics de gestió i les estratègies d'exposició i divulgació del material etnològic a la Institució museística, a través del desenvolupament d'una proposta concreta d'implementació museogràfica.

Un tercer vessant a considerar en profunditat seran les festes i els espectacles de carrer. Les festes i la cultura popular s'erigeixen, en el marc de la modernitat avançada, com a poderosos vectors identitaris, importants elements de cohesió social i mitjans molt efectius de revaloració turística dels territoris i, en general, de màrqueting social, econòmic i polític. Aquests tres valors poden operar en paral·lel o col·lisionar entre si donant lloc a conflictes socials. Es reflexionarà sobre aquesta triple funcionalitat aplicada al cas valencià –que compta amb un model festiu força singular– i oferir una sèrie de recursos per a la gestió cultural de les festes, la cultura popular i els espectacles de carrer i, també, estratègies de comunicació i de promoció dels mateixos tant per a l'explotació de les seues potencialitats turístiques com per al seu ús en clau social interna, com a elements vertebradors de la societat i articuladors de la participació ciutadana. En el cas concret dels espectacles de carrer, s'aprofundirà en el desenvolupament de les Arts de Carrer i, més concretament, al món del Teatre de Carrer actual, per avaluar l'evolució d'aquest tipus de teatre i dels seus mecanismes de difusió i de renovació, tant al País Valencià com a l'àmbit internacional.

CONEXIMENTS PREVIS

RELACIÓ AMB ALTRES ASSIGNATURES DE LA MATEIXA TITULACIÓ

No s'ha especificat restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

ALTRES TIPUS DE REQUISITS

COMPETÈNCIES / RESULTATS D' APRENENTATGE

2270 - Máster Universitari en Gestió Cultural

Actuar amb autonomia en l'aprenentatge, prenent decisions fonamentades en diferents contextos, emetent judicis sobre la base de l'experimentació i l'anàlisi, i transferint el coneixement a noves situacions.

Aprendre recursos per a la gestió del turisme cultural i la planificació de destinacions i productes turístics associats al patrimoni cultural.

Comprendre els mecanismes específics de gestió i difusió que es realitzen des de la institució museística.

Conèixer els fonaments de l'organització, gestió i realització d'activitats relacionades amb la difusió del patrimoni etnològic, les festes i els espectacles de carrer, l'associacionisme i la cultura popular.

Contribuir al disseny, desenvolupament i execució de solucions que donen resposta a demandes socials, tenint en compte com a referent els objectius de desenvolupament sostenible.

Dominar els instruments de gestió per a elaborar projectes amb què dotar de sentit i valor un determinat bé patrimonial.

Planificar a curt, mitjà i llarg termini les necessitats materials i humanes d'una àrea, servei o equip de gestió en institucions i organitzacions culturals.

Posseir les habilitats necessàries per a planificar projectes integrals de gestió cultural.

Proposar solucions creatives i innovadores a situacions o problemes complexos, propis de l'àmbit de coneixement, per a donar resposta a les diverses necessitats professionals i socials.

Saber dirigir equips humans multidisciplinaris que treballen en el desenvolupament de projectes de gestió cultural en organitzacions i institucions.

Saber dissenyar un projecte de gestió cultural a nivell professional o un projecte d'investigació aplicat al sector de la gestió cultural.

Saber dur a terme la formulació del pressupost econòmic per a un projecte cultural, així com els indicadors de la seua gestió i vies de finançament.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. El Patrimoni Etnològic i la Cultura popular: definició, especificitat, valors i activació

- 1.- L'especificitat del patrimoni etnològic.
- 2.- Els valors del patrimoni etnològic.
- 3.- Actors, posicions i pràctiques en els processos d'activació i difusió del patrimoni etnològic: dels museus a la societat civil

2. Cultura popular i festa

- 1.- La cultura popular en el marc de la globalització.
- 2.- La festa com a condensador del patrimoni cultural.

3. Les associacions i el Patrimoni Etnològic i la Cultura popular

- 1.- La complejidad de la trama asociativa.
- 2.- Raíces y características del asociacionismo patrimonial

4. Inventari i catalogació del Patrimoni Etnològic

1. Inventari del patrimoni etnològic
  - 1.1. Estudi i inventari del patrimoni etnològic
  - 1.2. Eines per inventariar el patrimoni etnològic
2. Catalogació del patrimoni etnològic
  - 2.1. Definició i sistemes de catalogació
  - 2.2. Procés de catalogació del patrimoni etnològic
3. Legislació del patrimoni etnològic
  - 3.1. Legislació nacional
  - 3.2. Legislació autonòmica

5. Gestió i difusió de la patrimonialització etnològica

1. Introducció.

Els primers intents a finals del segle XIX i principis del XX de desenvolupar una antropologia dins l'àmbit del museu.

Especial incidència als treballs de Pitt Rivers i Frank Boas.

La figura de Georges Henry-Riviere com a pare de la denominada nova museologia i el desenvolupament dels Museus de Lloc, Ecomuseus etc.

2. Museologia i Etnologia. els patrimonis etnològics

Les col·leccions. Naturalesa i tractament.

Difusió: El Museu, Publicacions, recursos en línia.

3. Els museus d'etnologia.

El Museu Valencià d'Etnologia. Gestió i difusió del Patrimoni Etnològic en un museu valencià del segle XXI.

Els museus d'etnologia i el territori. El cas valencià.

4. Estratègies expositives

De l'Objecte al discurs. Models històrics d'exhibició del patrimoni etnològic.

Desenvolupament d'una exposició. Projecte. Gestió i Producció

1. Elements integradors del model festiu valencià
  - 1.2. El model festiu valencià
  - 1.3. El foc sota el marc legal de la nova directiva europea
  - 1.4. Bous al carrer, entre la tradició i la contestació
  - 1.5. La música i les danses, un patrimoni en plena revaloració
2. Cultura popular: identitat i recursos turístics
  - 2.1. Retrobament amb la cultura popular
  - 2.2. Difusió i promoció de la cultura popular

6. Gestió de festes populars, cultura popular i espectacles de carrer

1. Elements integradors del model festiu valencià
  - 1.2.El model festiu valencià
  - 1.3.El foc sota el marc legal de la nova directiva europea
  - 1.4.Bous al carrer, entre la tradició i la contestació
- 2.3.La cultura popular com a recurs turístic
3. Els espectacles de carrer
  - 3.1.El Teatre de Carrer
  - 3.2.El públic del Teatre de Carrer
  - 3.3.Circuit i mercat del Teatre de Carrer

VOLUM DE TREBALL (HORES)

ACTIVITATS PRESENCIALS

Activitat	Hores
Teoria	60,00
Seminari	8,00
Pràctiques a l'aula	4,00
Total hores	72,00

ACTIVITATS NO PRESENCIALS

Activitat	Hores
Assistència a altres activitats	5,00
Elaboració de treballs individuals o en grup	20,00
Estudi i treball autònom	133,00
Preparació de classes	20,00
Preparació d'activitats d'avaluació	0,00
Resolució de casos pràctics	0,00
Total hores	178,00

METODOLOGIA DOCENT

AVALUACIÓ

- Treball o memòria individual. S'avaluarà a partir d'un treball o memòria individual amb diferents parts. Aquest treball constituirà el 100% de la nota. Per aprovar l'assignatura caldrà aprovar cadascuna de les parts

BIBLIOGRAFIA

- ALONSO FERNÁNDEZ, L. (1999), Introducción a la Nueva Museología. Alianza Editorial. - ARRIETA, I. (coord), Patrimonios culturales y museos: más allá de la historia y del arte, Donosti, EHU. -BELCHER, M (1997): Organización y diseño de exposiciones: su relación con el diseño, Gijón, Trea. -CARRERAS, C., MUNILLA, G., M. ARTÍS, BALLART, J. y M. BOADA (2001): Gestió del patrimoni històric, Edicions de la UOC, Barcelona. -ESCAMILLA, Leandre Escamilla, MARQUÉS Mireia i VILANOVA Manuel (2004) Teatro de calle. Veinte años aprendiendo. Elorrio, Artez. - GARCÍA BLANCO, Á. (1999) La exposición, un medio de comunicación, Madrid, Akal. - HERNÁNDEZ I MARTÍ, G.M, B. SANTAMARINA, A. MONCUSÍ i ALBERT, M. (2005), La memoria construida. Patrimonio cultural y modernidad, Tirant lo Blanch, València. -LEON, A. (2000), El Museo, Teoría, praxis y Utopía. Cuadernos de Arte Cátedra. Madrid. -MAS, Pasqual (2006), La calle del teatro. Hondarribia, Hiru. -MAS, Pasqual (2014), El teatro de calle actual. Madrid, Amargord. -RICO, Juan Carlos (1994), Los espacios expositivos. Museos, Arquitectura, Arte vol I, Madrid, Silex Ediciones. -RICO, Juan Carlos (1996), Montaje de exposiciones. Museos, Arquitectura, Arte vol II, Madrid, Silex Ediciones. -RICO, Juan Carlos (1999), Los conocimientos técnicos. Museos, Arquitectura, Arte vol III, Madrid, Silex Ediciones. -ROIGÉ, Xavier y otros (2014), Construyendo el patrimonio cultural y natural. Parques, museos y patrimonio rural, València, Germania
- ARIÑO, A (1992): La ciudad ritual. La fiesta de las fallas, Barcelona, Anthropos. -ARIÑO, A (coord.) (1999), El teatre en la festa valenciana, València, Consell Valencià de Cultura. -BARTHES, Roland (1973), La cámara lúcida. Madrid. Paidós. -BENJAMIN, Walter (1980), La obra de arte en la época de su reproductibilidad técnica, en Discursos Interrumpidos I, Madrid, Taurus - DELGADO, M (coord.) (2003): Festa, carrer i revolta. Els usos simbòlics de l'espai públic a Barcelona (1951-2000), Barcelona, Generalitat de Catalunya. -DÍAZ G. i VIANA, L (1999), Los guardianes de la tradición. Ensayos sobre la invención de la cultura popular, Oiartzun, Sendoa Editorial. -FLORESCANO, E (comp.) (1993), El patrimonio cultural de México. México, Fondo de Cultura Económica. -FRECHINA, J V (2009): Adéu a la cordà? Un paradigma de la progressiva -reglamentació de les festes populars, Caramella, 20 -HERNÁNDEZ I MARTÍ, G.M. (2002), La festa reinventada. Calendari, política i ideologia a la València franquista, València, Universitat de València. -HOBSBAWM, E. i RANGER, T. (1988), Linvent de la tradició, Vic, Eumo. -LOWENTHAL, D (1998), El pasado es un país extraño. Barcelona, Akal. -MARTÍ I PÉREZ, J (1996), El folklorismo. Uso y abuso de la tradición, Barcelona, Ronsel. -MAS, Pasqual (2007) ¿Es el teatro callejero un teatro popular?, en VV. Y a ti te encontré en la calle, Burgos, La Tarasca, 54-57. -PRATS, LI (1997), Antropología y Patrimonio. Barcelona, Ariel